

ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Μακροοικονομικές Γ Δημοσιονομικές Εξελίξεις

Τεύχος 12 - Σεπτέμβριος 2020

ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Αμερικής 11
Αθήνα 106 72

www.hfisc.gr

T: 211 1039600
Φ: 210 3615531
e-mail: hfisc@hfisc.gr

- Ραγδαία πτώση του ΑΕΠ το Β' τρίμηνο του 2020 κατά 15,2%. Στο 7,9% διαμορφώνεται η ύφεση το Α' εξάμηνο.

- Μεγάλη η πτώση της ιδιωτικής κατανάλωσης κατά 11,2% και των παγίων επενδύσεων κατά 10,3% στο Β' τρίμηνο του έτους.

- Η κρίση Covid-19 αντιστρέφει τη θετική πορεία της απασχόλησης που είχε παρατηρηθεί στα προηγούμενα έτη.

- Το ποσοστό ανεργίας αυξήθηκε κατά 2,5 ποσοστιαίες μονάδες σε διάστημα δύο μηνών, ωστόσο η σημαντική μείωση στο εργατικό δυναμικό συγκρατεί «τεχνητά» την πτώση.

- Αποπληθωριστικές τάσεις λόγω της πανδημίας: το γενικό επίπεδο τιμών μειώθηκε τον Ιούλιο του 2020 κατά 2,1% σε σχέση με πέρυσι.

- Σημαντική διεύρυνση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών κατά σχεδόν €3 δισ., σε σχέση με πέρυσι, λόγω κυρίως της επιδείνωσης του ταξιδιωτικού ισοζυγίου εξαιτίας της πανδημίας.

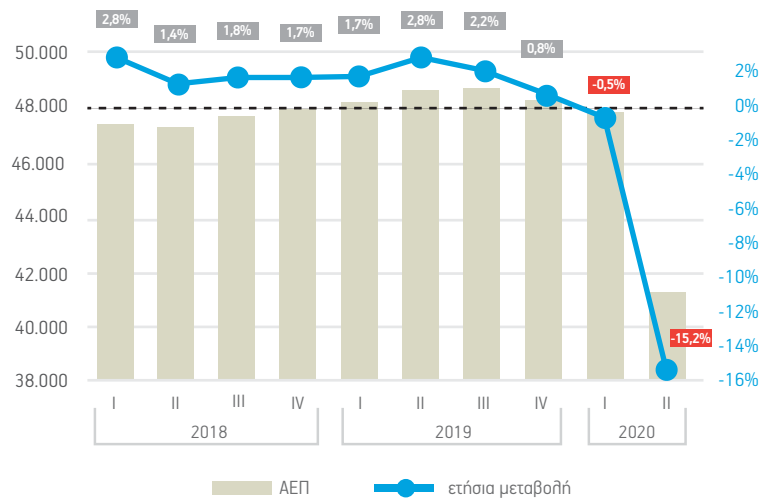

- Υψηλά ελλείμματα καταγράφονται τόσο σε επίπεδο Κρατικού Προϋπολογισμού (€10,9 δισ.) όσο και σε επίπεδο Γενικής Κυβέρνησης (€9,2 δισ.). Η δημοσιονομική επιβάρυνση αναμένεται να αυξηθεί το επόμενο διάστημα.

Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν

Το ΑΕΠ κατέγραψε σημαντική επιβράδυνση το Β' τρίμηνο του 2020 κατά 15,2%, η μεγαλύτερη που έχει καταγραφεί τουλάχιστον από το 1995, αφ' ότου δηλαδή υπάρχουν επίσημα διαθέσιμα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ. Η πτώση αυτή προήλθε λόγω της περιτολής της οικονομικής δραστηριότητας, η οποία ειδικά τον Απρίλιο ήταν πολύ μεγάλη. Προφανώς συνέβαλε σε αυτό η γενικευμένη οικονομική ανασφάλεια, η οποία αποτυπώθηκε στην ισχυρή πτώση της ιδιωτικής κατανάλωσης και των επενδύσεων. Υποστηρικτικό σε μια τέτοια ερμηνεία είναι ότι οι αποταμιεύσεις νοικοκυριών και επιχειρήσεων συνέχισαν καθ' όλη τη διάρκεια του Β' τριμήνου να αυξάνονται, παρά τη μείωση των εισοδημάτων και των απασχολούμενων (βλ. σχετικές ενότητες παρακάτω). Επιπλέον στην πτώση του ΑΕΠ συνέβαλε η επιδείνωση του εξωτερικού ισοζυγίου κατά €2,5 δισ. σε σχέση με το Β' τρίμηνο του 2019. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι ταξιδιωτικές εισπράξεις μειώθηκαν κατά περίπου €4,5 δισ. (ή ως ποσοστό κατά 98% περίπου) σε σχέση με το Β' τρίμηνο του 2019 (στοιχεία της ΤτΕ σε τρέχουσες τιμές). Σε επίπεδο εξαμήνου η πτώση του ΑΕΠ διαμορφώθηκε σε 7,9% (βλ. Παράρτημα).

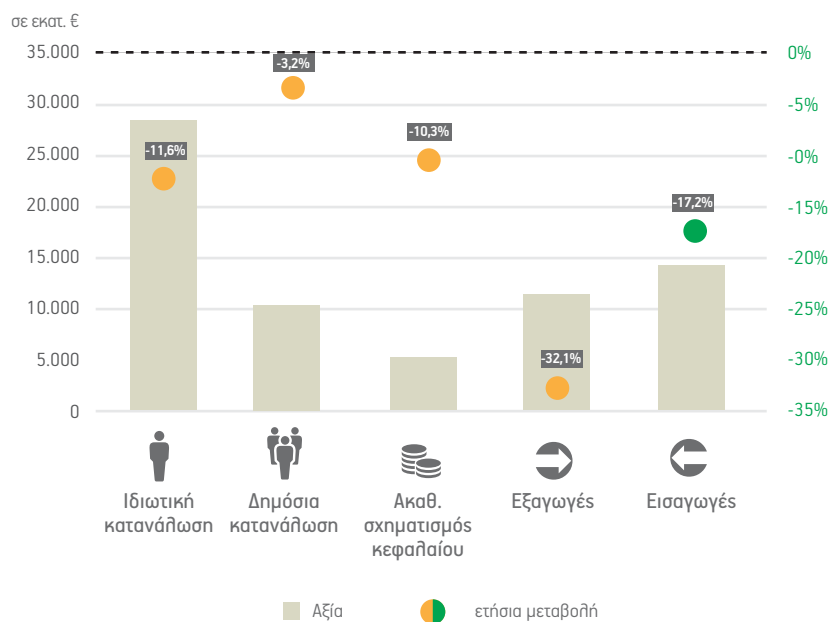
Διάγραμμα 1: Εξέλιξη Α.Ε.Π. Β' τριμήνου (σε εκατ. € και μεταβολή σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του προηγούμενου έτους)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (στοιχεία με εποχική και ημερολογιακή διόρθωση, αλυσωτοί δείκτες όγκου, σταθερές τιμές 2010)

Ειδικότερα, το Β' τρίμηνο του 2020 η τελική καταναλωτική δαπάνη μειώθηκε σε ετήσια βάση κατά 10,1%, αποτέλεσμα κυρίως της πτώσης της ιδιωτικής κατανάλωσης κατά 11,6%. Ωστόσο και η δημόσια κατανάλωση μειώθηκε κατά 3,2%, γεγονός αναμενόμενο σε ένα βαθμό, μιας και τα κυβερνητικά μέτρα που θεσπίστηκαν την περίοδο μέχρι και τον Ιούνιο αφορούσαν κυρίως μεταβιβάσεις και μεταθέσεις/μειώσεις φόρων, ενώ ένα μόνο μικρό κλάσμα αυτών κατευθύνθηκε απευθείας στη δημόσια κατανάλωση (βλ. Εαρινή Έκθεση ΕΔΣ 2020, σ.63-66). Όπως προαναφέρθηκε το ισοζύγιο αγαθών και υπηρεσιών επιδεινώθηκε κατά περίπου €2,5 δισ., με τις εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών να καταγράφουν πτώση κατά 32,1%, η οποία μερικώς μόνο αντισταθμίστηκε από τη συγκράτηση των εισαγωγών αγαθών και υπηρεσιών κατά 17,2%. Ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου (ΑΣΠΚ) μειώθηκε κατά 10,3%. Η μεγάλη αυτή πτώση του ΑΣΠΚ οφείλεται κυρίως λόγω στη μεγάλη μείωση της αξίας της κατηγορίας επενδύσεων «μεταφορικός εξοπλισμός και οπλικά συστήματα», που αφορά κατά βάση τη ναυτιλία, κατά 63,3%. Μικρότερη πτώση κατέγραψε η κατηγορία «λοιπές επενδύσεις» (-8,3%) και «μηχανολογικός εξοπλισμός και οπλικά συστήματα» (-6,7%). Αντίθετα σημαντική αύξηση κατά 32%, σημειώθηκε στην κατηγορία «άλλες κατασκευές» που αφορά κυρίως δημόσιες επενδύσεις, αλλά και στην αξία κατασκευής νέων κατοικιών κατά 34,5% με αποτέλεσμα να διατηρηθεί η θετική τάση του προηγούμενου έτους.

Διάγραμμα 2: Βασικές Συνιστώσες του ΑΕΠ Β' Τρίμηνο 2020 (σε εκατ.€ και ποσοστιαία μεταβολή σε σχέση με το Β' τρίμηνο του 2019)

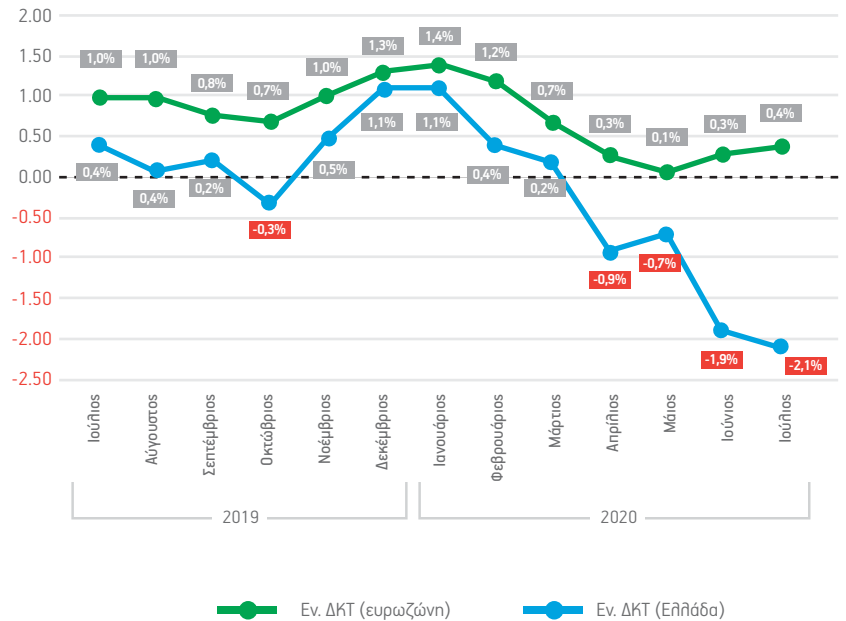
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (στοιχεία με εποχική και ημερολογιακή διόρθωση, αλυσωτοί δείκτες όγκου, σταθερές τιμές 2010)

*Η πράσινη κουκίδα αντιστοιχεί σε θετική -από τη σκοπιά της μεγέθυνσης- εξέλιξη και η πορτοκαλί σε αρνητική.

Πληθωρισμός

Ο σημαντικός περιορισμός της ζήτησης λόγω της πανδημίας του Covid-19, η πτώση των διεθνών τιμών του πετρελαίου και η μείωση του ΦΠΑ από το 24% στο 13% σε διάφορες κατηγορίες αγαθών και υπηρεσιών (από 1/6/2020) οδήγησαν στην ανάπτυξη αποπληθωριστικών τάσεων, με τον Εναρμονισμένο Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (Εν.ΔΤΚ) να κινείται σε αρνητικό έδαφος από τον Απρίλιο του 2020 και μετά. Συγκεκριμένα, η ποσοστιαία μεταβολή του μέσου Εν.ΔΤΚ του δωδεκαμήνου Αυγούστου 2019 - Ιουλίου 2020 διαμορφώθηκε σε -0,2% έναντι 0,8% του αντίστοιχου προηγούμενου δωδεκαμήνου. Ειδικότερα, τον Ιούλιο του 2020, ο Εν.ΔΤΚ μειώθηκε κατά 2,1% σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα του προηγούμενου έτους. Οι μεγαλύτερες μειώσεις παρατηρήθηκαν στους κλάδους των Μεταφορών (-8,6%), της Στέγασης (-5,2%) και των Ξενοδοχείων-Καφέ-Εστιατορίων (-2,3%). Από την άλλη πλευρά, αυξήσεις καταγράφηκαν στους κλάδους της Ένδυσης/Υπόδησης (+3,4%) και της Διατροφής/Μη αλκοολούχων ποτών (+2,1%). Σε επίπεδο ευρωζώνης το ποσοστό μεταβολής του Εν.ΔΤΚ μειώθηκε από 1,4% τον Ιανουάριο του 2020 σε 0,4% τον Ιούλιο του 2020.

Διάγραμμα 3: Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (% μεταβολή έναντι αντίστοιχου δείκτη προηγούμενου έτους)

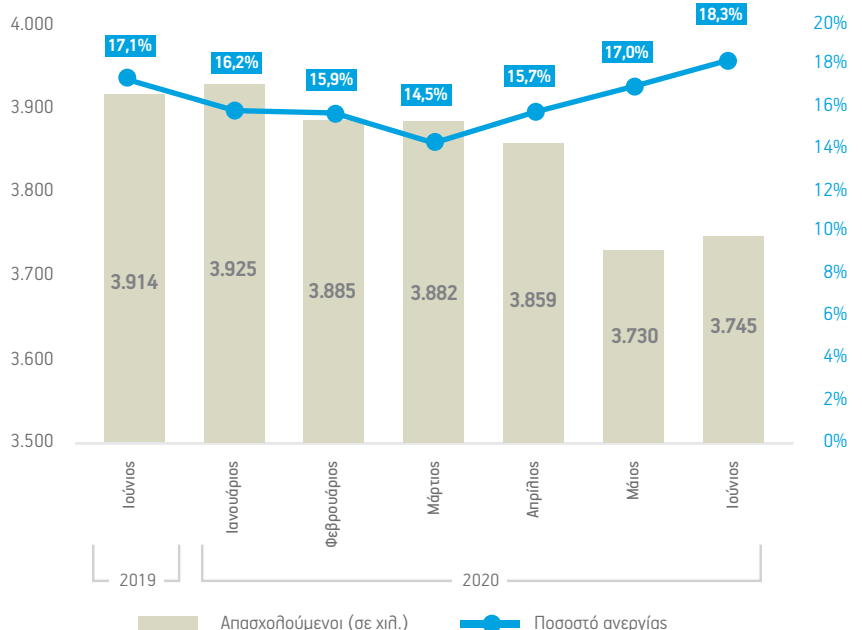

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Απασχόληση

Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία (Ιούνιος 2020), η απασχόληση δέχεται πλήγμα ως αποτέλεσμα της οικονομικής κρίσης που προκάλεσε η πανδημία του Covid-19, με αποτέλεσμα να αντιστραφεί η πορεία βελτίωσης που παρατηρούνταν τα προηγούμενα έτη. Ειδικότερα, την περίοδο Μαρτίου-Ιουνίου 2020, η απασχόληση μειώθηκε κατά 137,1 χιλιάδες άτομα ενώ οι άνεργοι αυξήθηκαν κατά 177,5 χιλιάδες άτομα φτάνοντας τα 836,6 χιλιάδες άτομα. Έτσι, το ποσοστό ανεργίας τον Ιούνιο του 2020 διαμορφώθηκε σε 18,3% έναντι 14,5% τον Μάρτιο του ίδιου έτους και 17,1% τον αντίστοιχο μήνα πέρσι. Δηλαδή, το ποσοστό ανεργίας αυξήθηκε κατά 3,7% σε μόλις τρεις μήνες. Αντίστοιχα, σε σχέση με τον Ιούνιο του 2019, ο αριθμός των απασχολούμενων μειώθηκε κατά 169,1 χιλιάδες άτομα, ενώ σημαντική είναι και η μείωση που παρατηρείται στο εργατικό δυναμικό (-142,6 χιλιάδες άτομα).

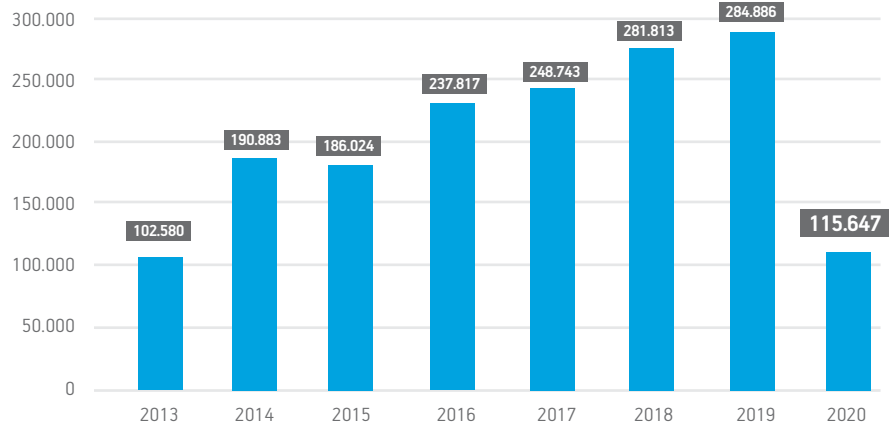
Διάγραμμα 4: Αριθμός απασχολούμενων και ποσοστό ανεργίας (Ιούνιος 2019 – Ιούνιος 2020)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού (εποχικά διορθωμένα στοιχεία)

Η κρίση στην αγορά εργασίας αποτυπώνεται στα στοιχεία του πληροφοριακού συστήματος Εργάνη τα οποία περιλαμβάνουν τον Αύγουστο του 2020. Το ισοζύγιο των ρών μισθωτής απασχόλησης της περιόδου Ιανουαρίου – Αυγούστου διαμορφώθηκε σε 115.647 θέσεις εργασίας έναντι 284.886 πέροι. Αυτό είναι το δεύτερο χειρότερο αποτέλεσμα περιόδου από το 2013. Τα παραπάνω μεγέθη προϊδεάζουν για μια σημαντική επιδείνωση των μεγεθών της απασχόλησης στο σύνολο του έτους, η έκταση της οποίας θα εξαρτηθεί από την πορεία του αριθμού των απασχολούμενων κατά τους επόμενους μήνες.

Διάγραμμα 5: Ισοζύγιο ρών (προσλήψεις/αποχωρήσεις) Ιανουαρίου – Αυγούστου

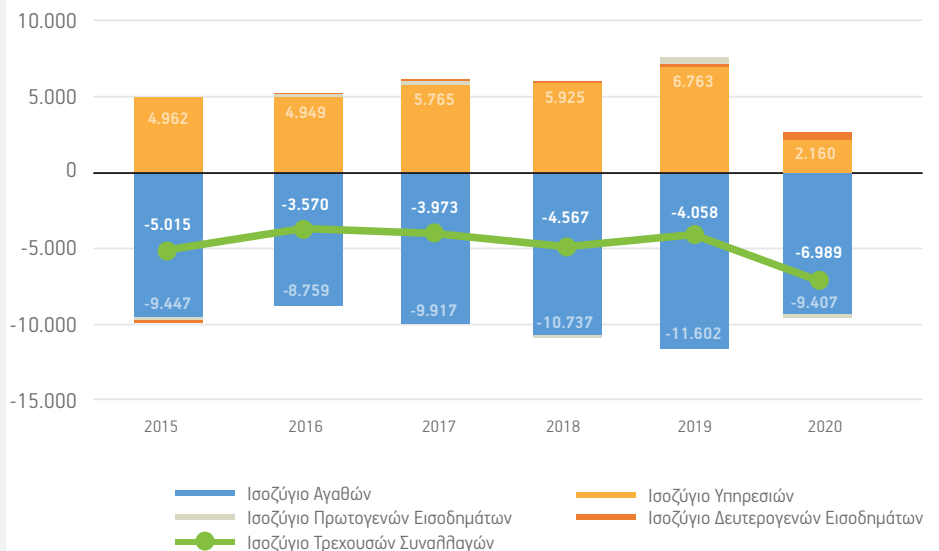

Πηγή: ΕΡΓΑΝΗ

Ισοζύγιο Πληρωμών

Κατά το πρώτο εξάμηνο του 2020, το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών παρουσίασε έλλειμμα ύψους €6.989 εκατ., αυξημένο κατά €2.932 εκατ. (+72,3%) σε σχέση με την αντίστοιχη περυσινή περίοδο. Η επιδείνωση αυτή οφείλεται στην υποχώρηση του πλεονάσματος του ισοζυγίου υπηρεσιών κατά €4.603 εκατ. (-68,1%). Το μέγεθος αυτό είναι υπερδιπλάσιο από την αντίστοιχη μείωση του ελλείμματος του ισοζυγίου αγαθών κατά €2.195 εκατ. (-18,9%). Παράλληλα, το ισοζύγιο πρωτογενών εισοδημάτων βελτιώθηκε κατά €145 εκατ., ενώ το ισοζύγιο δευτερογενών εισοδημάτων επιδεινώθηκε κατά €669 εκατ. κυρίως λόγω του γεγονότος ότι η καταβολή στο Ελληνικό Δημόσιο των αποδόσεων από τη διακράτηση ομολόγων (ANFA/SMP) πραγματοποιήθηκε πέρυσι το Μάιο ενώ φέτος θα καταγραφεί στα στοιχεία του Ιουλίου.

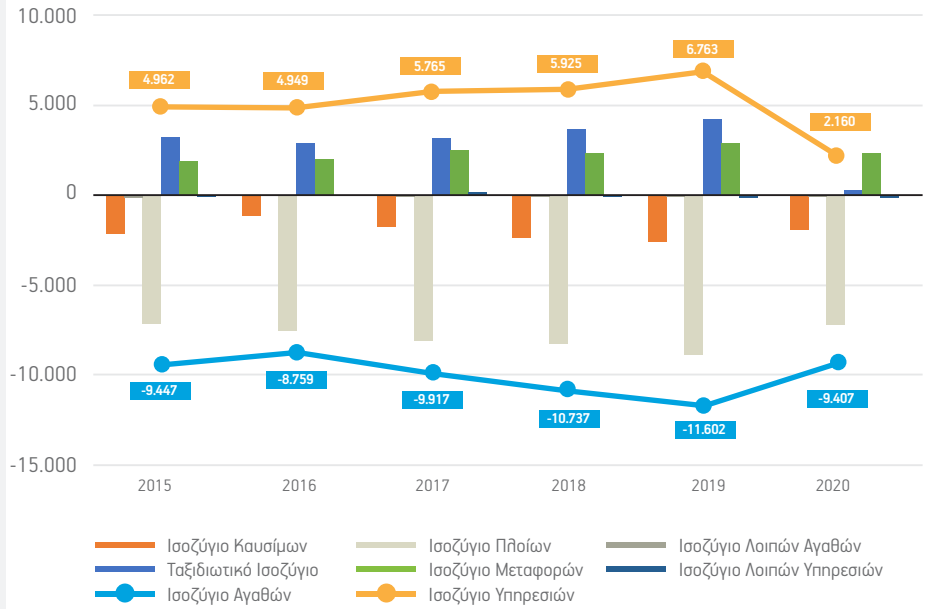
Διάγραμμα 6: Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών Α' εξαμήνου (σε εκατ. €)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Ειδικότερα, το έλλειμμα του ισοζυγίου αγαθών διαμορφώθηκε στα €9.407 εκατ., με τις εισαγωγές να υποχωρούν κατά ποσό διπλάσιο εκείνου των εξαγωγών (-€4.369 εκατ. έναντι -€2.174 εκατ.), συντελώντας έτσι στη βελτίωση του ισοζυγίου αγαθών. Από την άλλη πλευρά, η επιδείνωση του ταξιδιωτικού ισοζυγίου κατά €3.834 εκατ. (-94%) και δευτερευόντως η μείωση του πλεονάσματος του ισοζυγίου μεταφορών κατά €671 εκατ. (-23,6%) οδήγησαν στον περιορισμό του πλεονάσματος του ισοζυγίου υπηρεσιών στα €2.160 εκατ. (-68,1%). Η εν λόγω επιδείνωση του ταξιδιωτικού ισοζυγίου οφείλεται τόσο στη μείωση της εισερχόμενης ταξιδιωτικής κίνησης κατά 7,23 εκατ. άτομα (-76,9%), όσο και στη μείωση της μέσης δαπάνης ανά ταξίδι κατά €247,3 εκατ. (-44,4%).

Διάγραμμα 7: Ισοζύγια αγαθών και υπηρεσιών Α' εξαμήνου (σε εκατ. €)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Οικονομική Συγκυρία

Ο δείκτης οικονομικού κλίματος παρουσίασε σημαντική πτώση για τέσσερις συνεχόμενους μήνες, από τον περασμένο Μάρτιο έως και τον μήνα Ιούλιο, αντανακλώντας τις επιδράσεις του πρώτου κύματος της πανδημίας Covid-19. Τους δύο τελευταίους μήνες, έδειξε τάσεις ελαφριάς ανάκαμψης. Σχετικά με τις συνιστώσες του δείκτη (καταναλωτική εμπιστοσύνη, κατασκευές, βιομηχανία, λιανικό εμπόριο, υπηρεσίες) σημειώνεται ότι έχουν διαμορφωθεί όλτες σε αρνητικά επίπεδα από τον περασμένο Μάιο, καταδεικνύοντας την υπερίσχυση των αρνητικών προσδοκιών των ερωτηθέντων. Ο γενικός Δείκτης Υπευθύνων Προμηθειών για τον τομέα μεταποίησης στην Ελλάδα (Purchasing Managers' Index – PMI της IHS Markit) διαμορφώθηκε στις 49,4 μονάδες τον Αύγουστο, δηλαδή, ελαφρώς υψηλότερα από τον Ιούλιο (48,6 μονάδες) και σημαντικά υψηλότερα από τον Απρίλιο οπότε σημείωσε ιστορικά χαμηλή τιμή (29,5 μονάδες), λόγω της ανασφάλειας και της περισταλής της οικονομικής δραστηριότητας που προκλήθηκε συνέπεια της πανδημίας. Υπολείπεται ωστόσο από τις τιμές που είχαν διαμορφωθεί πριν την επιβολή των υγειονομικών περιορισμών, οπότε κυμαίνονταν γύρω στις 54 μονάδες.

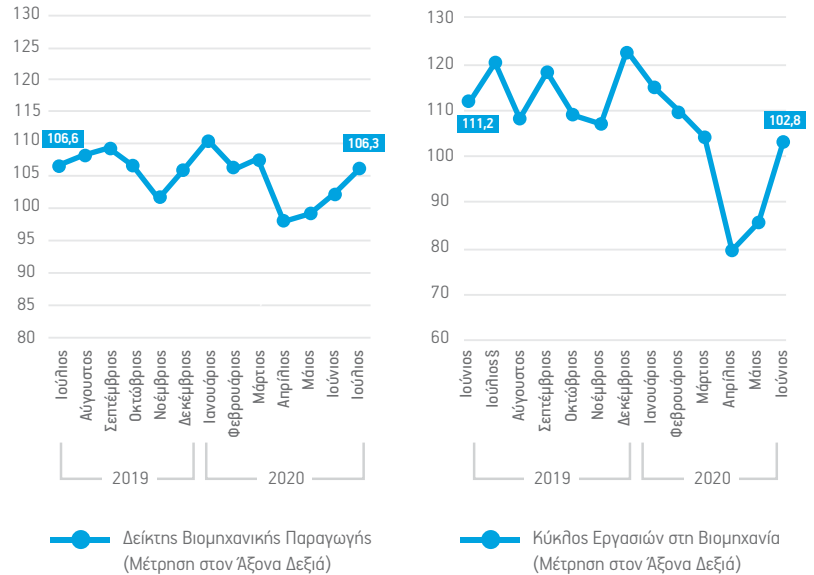
Διάγραμμα 8: Δείκτης Υπευθύνων Προμηθειών για τον τομέα μεταποίησης (PMI) & Δείκτης Οικονομικού Κλίματος (με εποχική προσαρμογή)

Πηγή: Πηγή: IHS Markit & EUROSTAT

Ο δείκτης βιομηχανικής παραγωγής, μετά από τη σημαντική πτώση που σημείωσε τον περασμένο Απρίλιο, βρέθηκε κάτω από τις εκατό μονάδες, ακολούθησε ανοδική πορεία το επόμενο τρίμηνο, λόγω της χαλάρωσης των περιορισμών στην οικονομική δραστηριότητα για την αντιμετώπιση του Covid-19, από τον μήνα Μάιο έως και τον Ιούλιο, ανακτώντας μεγάλο μέρος από τις απώλειες του Απριλίου. Η πορεία του αυτή αντανακλά κυρίως την εξέλιξη του τομέα παραγωγής διαρκών κεφαλαιουχικών αγαθών, ο οποίος υπέστη σημαντική καθίζηση τον μήνα Απρίλιο, ενώ η πορεία του έκτοτε βελτιώνεται. Αντίστοιχη ήταν και η πορεία του κύκλου εργασιών στη βιομηχανία, με σημαντική πτώση της αγοράς τον μήνα Απρίλιο κάτω από τις εκατό μονάδες, η οποία ανακτήθηκε σε μεγάλο βαθμό τους μήνες Μάιο και Ιούνιο. Η πορεία αυτή αντανακλά μια θετική δυναμική τόσο στην εγχώρια όσο και στην εξωτερική αγορά.

Διάγραμμα 9: Δείκτες Παραγωγής και Κύκλου Εργασιών στη Βιομηχανία (με εποχική προσαρμογή).

Πηγή: EUROSTAT

Κρατικός Προϋπολογισμός (ΚΠ) και Προϋπολογισμός Γενικής Κυβέρνησης (ΓΚ)

Πίνακας 1: Εκτέλεση Κρατικού Προϋπολογισμού, Ιανουάριος – Ιούλιος 2019-2020 (εκατ. Ευρώ)

Η εκτέλεση του ΚΠ στο επτάμηνο (Ιανουάριος-Ιούλιος) αποτυπώνει έκδηλα τις οικονομικές επιπτώσεις της πανδημίας, αλλά και τα διακριτά μέτρα δημοσιονομικής πολιτικής που ελήφθησαν για τον περιορισμό των συνεπειών της. Το αποτέλεσμα της εκτέλεσης του προϋπολογισμού στο τέλος του έτους θα είναι συνάρτηση τόσο των εξελίξεων σε σχέση με την πανδημία αλλά και με την έκταση των επιπρόσθετων δημοσιονομικών μέτρων στήριξης της οικονομίας.

σε εκατ. € (τροποποιημένη ταμειακή βάση)	Ιαν. – Ιούλιος 2019		Ιανουάριος - Ιούλιος 2020		
	Πραγμ.	Πραγμ.	Εκτιμήσεις Προϋπολογισμού 2020 /1	Απόκλιση από στόχο (έσοδα)/ Ποσοστό εκτέλεσης (δαπάνες)	Πραγ. 2020/2019
1. Καθαρά Έσοδα Κρατικού Προϋπ/σμού	28.589	23.841	28.072	-4.231	-4.748
I. Φόροι	26.164	22.627	26.248	-3.621	-3.537
II. Κοινωνικές εισφορές	32	31	32	-1	-1
III. Μεταβιβάσεις	2.255	2.749	2.398	351	494
IV. Πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών	1.490	286	404	-118	-1.204
V. Λοιπά τρέχοντα έσοδα (συμπ/νων πωλήσεων παγίων και τιμαλφών)	1142	979	1020	-41	-163
β. Επιστροφές φόρων	2.511	2.835	2.347	488	324
2. Δαπάνες Κρατικού Προϋπολογισμού	30.456	34.757	56.047	62%	4.301
I. Παροχές σε εργαζομένους	7.804	7.767	13.403	58%	-37
II. Κοινωνικές Παροχές	311	74	134	55%	-237
III. Μεταβιβάσεις	15.949	17.761	27.824	64%	1.812
IV. Λοιπές δαπάνες	934	753	3.436	22%	-181
V. Τόκοι (σε ακαθάριστη βάση)	3.636	3.459	4.500	77%	-177
VI. Δαπάνες Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων	1822	4.943	6.750	73%	3.121
3. Ισοζύγιο Κρατικού Προϋπολογισμού (1-2)	-1.867	-10.916			
Πρωτογενές αποτέλεσμα ΚΠ	1.769	-7.457			
Έσοδα από το ΠΔΕ	1147	1.684			

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών, Μηνιαίο Δελτίο Εκτέλεσης Κρατικού Προϋπολογισμού Αύγουστος 2020

Κρατικός Προϋπολογισμός (ΚΠ) και Προϋπολογισμός Γενικής Κυβέρνησης (ΓΚ)

Ήδη πάντως στο επτάμηνο ο ΚΠ καταγράφει ένα πρωτοφανές για τα τελευταία χρόνια έλλειμμα €11 περίπου δισ. με πρωτογενές έλλειμμα €7,5 δισ. (Πίνακας 1). Τα φορολογικά έσοδα του ΚΠ, συγκρινόμενα με το αντίστοιχο περυσινό διάστημα, υπολείπονται κατά €3,5 δισ., με το μεγαλύτερο μέρος της απόκλισης να αποδίδεται στους φόρους αγαθών και υπηρεσιών (κατανάλωσης), καθώς σε σχέση με το περυσινό αντίστοιχο διάστημα είναι μειωμένα κατά περίπου €2,6 δισ. Σχεδόν όλες σε όλες τις κατηγορίες φορολογικών εσόδων εμφανίζεται πτώση εισπράξεων, με βασική πηγή απώλειας τα έσοδα από έμμεσους φόρους (- €2.588 εκατ.), λόγω της πτώσης της κατανάλωσης, και από φόρους εισοδήματος (- €901 εκατ.). Δύο μόλις κατηγορίες φορολογικών εσόδων παρουσίασαν αύξηση το επτάμηνο του 2020 σε σχέση με το 2019. Πρόκειται για τους λοιπούς φόρους επί παραγωγής (+ €121 εκατ.) και τους λοιπούς τρέχοντες φόρους (+ €61 εκατ.) (Πίνακας 2). Οι δαπάνες του κρατικού προϋπολογισμού στις πλέον ανελαστικές κατηγορίες δηλαδή τους μισθούς, τις συντάξεις και τους τόκους παρουσιάζουν μια πανομοιότυπη εικόνα σε σχέση με την περυσινή περίοδο. όμως, τόσο το σύνολο των μεταβιβάσεων όσο και των δαπανών του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων είναι αυξημένα κατά €1,8 δισ. και κατά €3,1 δισ. αντιστοίχως, καθώς στις κατηγορίες αυτές έχουν ενταχθεί οι έκτακτες δαπάνες αντιμετώπισης της πανδημίας (Πίνακας 1).

Σε επίπεδο Γενικής Κυβέρνησης (ΓΚ) το αποτέλεσμα (σε ταμειακή βάση) κατά το πρώτο επτάμηνο του 2020 είναι ελλειμματικό κατά €9,4 δισ., έναντι πλεονάσματος €248 εκατ. κατά το αντίστοιχο διάστημα πέρσι. Η εξέλιξη αυτή οφείλεται τόσο στη σημαντική υποχώρηση των εσόδων (-€4,1 δισ.) όσο και στην εξίσου σημαντική αύξηση των δαπανών (+€2,7 δισ.). Ειδικότερα, η μεγαλύτερη μείωση των εσόδων αφορά στα έσοδα από φόρους (-€4,2 δισ.) και στα έσοδα από ασφαλιστικές εισφορές (-€622 εκατ.). Οι μειώσεις αυτές οφείλονται στους περιορισμούς στην οικονομική δραστηριότητα λόγω της πανδημίας, αλλά και στο μέτρο αναστολής φορολογικών και ασφαλιστικών υποχρεώσεων που θεσμοθετήθηκε για την αντιμετώπιση των προβλημάτων ρευστότητας που δημιούργησε η υγειονομική κρίση. Αντίστοιχα, οι δαπάνες εμφανίζονται αυξημένες κυρίως στο σκέλος των «Μεταβιβάσεων» (+€3,6 δισ.) το οποίο, όπως προαναφέρθηκε οφείλεται στα κυβερνητικά μέτρα ανάσχεσης της οικονομικής κρίσης. Επισημαίνεται ότι τα δημοσιονομικά αποτελέσματα αναμένεται να επιδεινωθούν περαιτέρω λόγω της συνέχισης της ύφεσης στην οικονομία, της πιθανής παράτασης της περιόδου εφαρμογής των εκτάκτων μέτρων στήριξης και κατά τους επόμενους μήνες του 2020, αλλά και λόγω περαιτέρω αύξησης των δαπανών (άνω των €6 δισ.). Η αύξηση αυτή προβλέφθηκε άλλωστε με την κατάθεση δεύτερου συμπληρωματικού προϋπολογισμού εντός του Σεπτεμβρίου.

Πίνακας 2: Φορολογικά Έσοδα Κρατικού Προϋπολογισμού Ιανουάριος-Ιούλιος 2020 (εκατ. ευρώ)

	Πραγματοποιήσεις		Εκτιμήσεις	Μεταβολή		% Μεταβολή	
	2019	2020	Π/Υ 2020	2020-2019	2020-Εκτιμ. 2020	2020-2019	2020-Εκτιμ. 2020
Φορολογικά Έσοδα (Α+Β+Γ+Δ+Ε+ΣΤ+Ζ)	26,164	22,627	26,248	-3,537	-3,621	-13.5%	-13.8%
Α. Φόροι επί αγαθών και υπηρεσιών	16,267	13,679	16,202	-2,588	-2,523	-15.9%	-15.6%
A.1 ΦΠΑ	10,478	8,681	10,417	-1,797	-1,736	-17.2%	-16.7%
A.2 Ειδικοί φόροι κατανάλωσης - ΕΦΚ	4,044	3,658	4,093	-386	-435	-9.5%	-10.6%
A.3 Λοιποί φόροι επί αγαθών και υπηρεσιών	1,745	1,340	1,692	-405	-352	-23.2%	-20.8%
Β. Φόροι και δασμοί επί εισαγωγών	171	145	181	-25	-36	-14.8%	-19.7%
Γ. Τακτικοί φόροι ακίνητης περιουσίας	677	523	597	-154	-74	-22.7%	-12.4%
Δ. Λοιποί φόροι επί παραγωγής	596	717	751	121	-34	20.3%	-4.5%
Ε. Φόρος εισοδήματος (Ε.1+Ε.2+Ε.3)	7,531	6,630	7,587	-901	-958	-12.0%	-12.6%
E.1 Φόρος εισοδήματος πληρωτέος από Φυσικά Πρόσωπα (ΦΠ)	6,163	5,390	6,277	-772	-887	-12.5%	-14.1%
E.2 Φόρος εισοδήματος πληρωτέος από εταιρίες (ΝΠ)	733	652	662	-81	-11	-11.1%	-1.6%
E.3 Λοιποί φόροι εισοδήματος	635	588	648	-47	-60	-7.5%	-9.2%
ΣΤ. Φόροι κεφαλαίου	147	96	151	-51	-55	-34.9%	-36.4%
Ζ. Λοιποί τρέχοντες φόροι	775	836	779	61	57	7.9%	7.3%

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών, Μηνιαίο Δελτίο Εκτέλεσης Κρατικού Προϋπολογισμού Αύγουστος 2020

* Στόχοι του Προϋπολογισμού 2020, προσαρμοσμένοι στα συνολικά μεγέθη όπως αποτυπώνονται στις εκτιμήσεις της εισηγητικής έκθεσης του Προϋπολογισμού 2020.

** Σε τροποποιημένη ταμειακή βάση

Πίνακας 3: Εκτέλεση προϋπολογισμού Γενικής Κυβέρνησης το επτάμηνο 2020 σε ταμειακή βάση (σε εκατ. ευρώ)

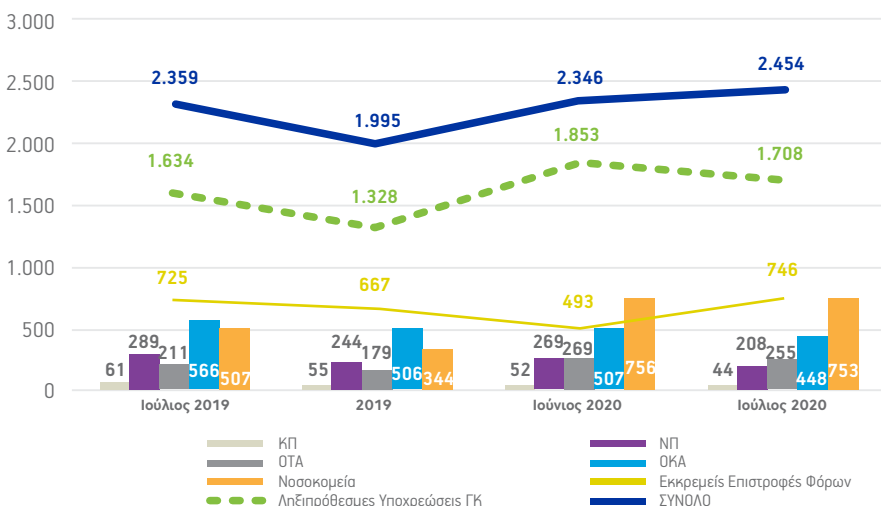
	Ιαν. - Ιουλ. 2019	Ιαν. - Ιουλ. 2020	Δ 2019-2020
Έσοδα	45.707	39.750	-5.958
Φόροι	25.632	21.474	-4.158
Ασφαλιστικές εισφορές	12.845	12.223	-622
Μεταβιβάσεις	3.912	4.012	100
Πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών	2.673	1.422	-1.251
Λοιπά έσοδα	646	619	-27
Δαπάνες	43.206	45.864	2.659
Αμοιβές προσωπικού	10.079	10.475	396
Κοινωνικές παροχές	23.061	22.556	-505
Μεταβιβάσεις	2.625	6.187	3.562
Αγορά αγαθών και υπηρεσιών	3.415	3.135	-281
Επιδότησεις	958	658	-300
Τόκοι καταβληθέντες	3.064	2.850	-214
Λοιπές δαπάνες	3	4	0
Καθαρή απόκτηση μη χρημ/κών περιουσιακών στοιχείων	2.254	3.077	823
Ισοζύγιο (πλεόνασμα (+) / έλλειμμα (-))	248	-9.192	-9.440

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών, Δελτίο Μηνιαίων Στοιχείων Γενικής Κυβέρνησης Ιούλιος 2020

Ληξιπρόθεσμες Υποχρεώσεις Δημοσίου

Τον Ιούλιο του 2020, οι συνολικές ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις (συμπεριλαμβανομένων των εκκρεμών επιστροφών φόρων) ανήλθαν σε €2.454 εκατ., έναντι €2.359 εκατ. την αντίστοιχη περίοδο του 2019. Η αύξηση αυτή οφείλεται κυρίως στην συσσώρευση του αποθέματος ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων των Νοσοκομείων, η οποία έφτασε τα €753 εκατ. το τρέχον έτος, έναντι €507 εκατ. το Ιούλιο του 2019. Από τις αρχές του έτους η αύξηση των συνολικών ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων ήταν μεγαλύτερη και έφτασε τα €459 εκατ. Η μεταβολή αυτή οφείλεται, κυρίως, στη συσσώρευση νέων ληξιπρόθεσμων οφειλών στα Νοσοκομεία (επιπλέον €409 εκατ.) λόγω αυξημένων δαπανών για την αντιμετώπιση της πανδημίας και λόγω των δυσχερειών που προκλήθηκαν στην υλοποίηση του προγράμματος εκκαθάρισης των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων, που τέθηκε τον Οκτώβριο του 2019, από τα μέτρα περιορισμού της οικονομικής δραστηριότητας λόγω της πανδημίας. Πρόκληση για την δημοσιονομική διαχείριση αποτελεί η επιτάχυνση των διαδικασιών για την πλήρη εκκαθάριση των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων στο τέλος του τρέχοντος έτους, με βάση το χρονοδιάγραμμα, με εξαίρεση την εκκαθάριση των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων των ΟΚΑ που αφορούν εκκρεμείς συντάξεις, η οποία προβλέπεται να ολοκληρωθεί στα μέσα του 2021.

Διάγραμμα 10: Ληξιπρόθεσμες Υποχρεώσεις Ελληνικού Δημοσίου Ιουλίου 2020. Σύνολο και ανά κατηγορία (σε εκατ. ευρώ)

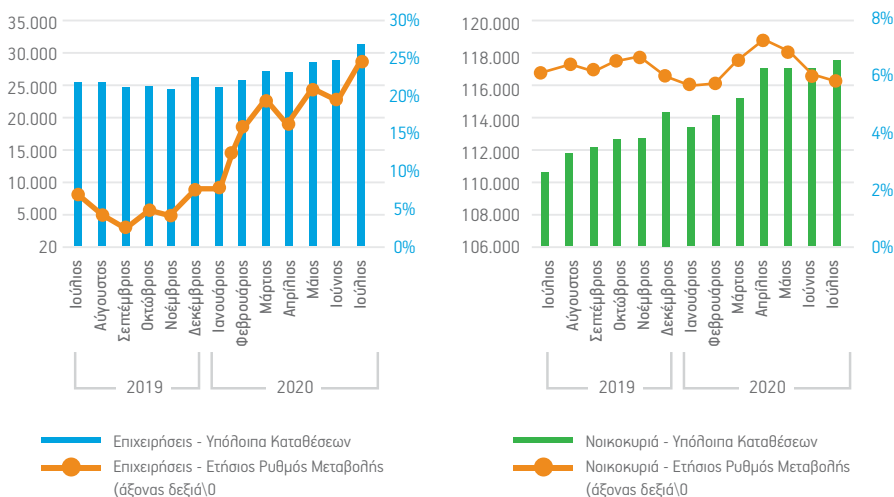

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών, Δελτίο Μηνιαίων Στοιχείων Γενικής Κυβέρνησης Ιούλιος 2019 & 2020

Αποταμιεύσεις/Χρηματοδοτήσεις

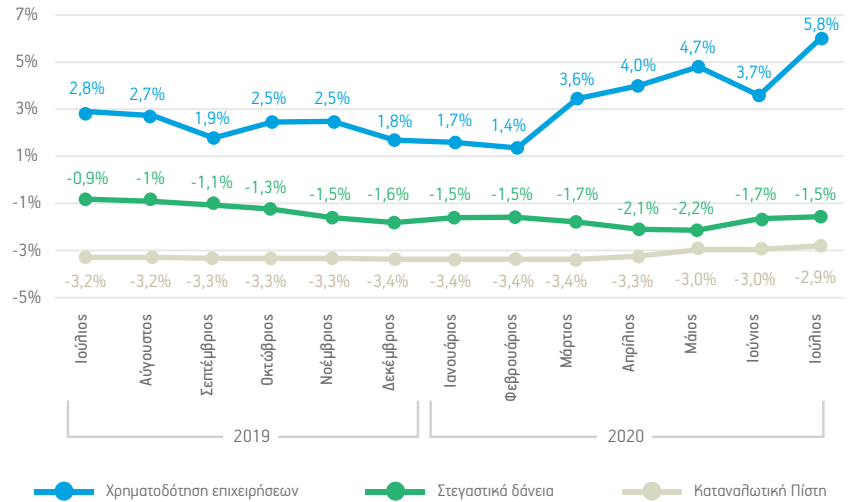
Τα υπόλοιπα των καταθέσεων τόσο των επιχειρήσεων όσο και των νοικοκυριών παρουσιάζουν αυξητική τάση τους τελευταίους μήνες. Το υπόλοιπο των καταθέσεων των επιχειρήσεων τον Ιούλιο του 2020 παρουσίασε αύξηση σε σχέση με τον Ιούνιο κατά €2,5 δισ., ενώ οι καταθέσεις των νοικοκυριών τον Ιούλιο του 2020 αυξήθηκαν σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα κατά €421 εκατ. Από τον Μάρτιο 2020 (υπόλοιπα καταθέσεων Φεβρουαρίου), οπότε και άρχισαν να διαφαίνονται οι πρώτες επιπτώσεις της κρίσης Covid-19 τα υπόλοιπα των καταθέσεων επιχειρήσεων και νοικοκυριών έχουν αυξηθεί κατά €5,8 δισ. και €3,5 δισ. αντίστοιχα.

Διάγραμμα 11: Υπόλοιπα (σε εκατ. €) και ρυθμός μεταβολής καταθέσεων επιχειρήσεων και νοικοκυριών

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής της χρηματοδότησης των επιχειρήσεων ακολουθεί συνεχή θετική πορεία το τελευταίο έτος και διαμορφώθηκε στο 5,8% τον Ιούλιο που συνεπάγεται αύξηση του υπολοίπου των χρηματοδοτήσεων κατά €1,4 δισ. σε σχέση με τον Ιούλιο του 2019. Στην αύξηση του ρυθμού χρηματοδοτήσεων του διμήνου Ιουνίου-Ιουλίου συνέβαλε σημαντικά η παροχή κρατικών εγγυήσεων στις χορηγήσεις δανείων σε επιχειρήσεις, το οποίο συγκαταλέγεται στα μέτρα για την άμβλιση των συνεπειών της κρίσης Covid-19. Αντιθέτως, ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής της χρηματοδότησης για στεγαστικά και καταναλωτικά δάνεια συνεχίζει να κινείται σε αρνητικά επίπεδα. Διαμορφώθηκε τον Ιούλιο του 2020 σε -2,9% στον τομέα της στέγης και σε -1,5% ό,τι αφορά την καταναλωτική πίστη.

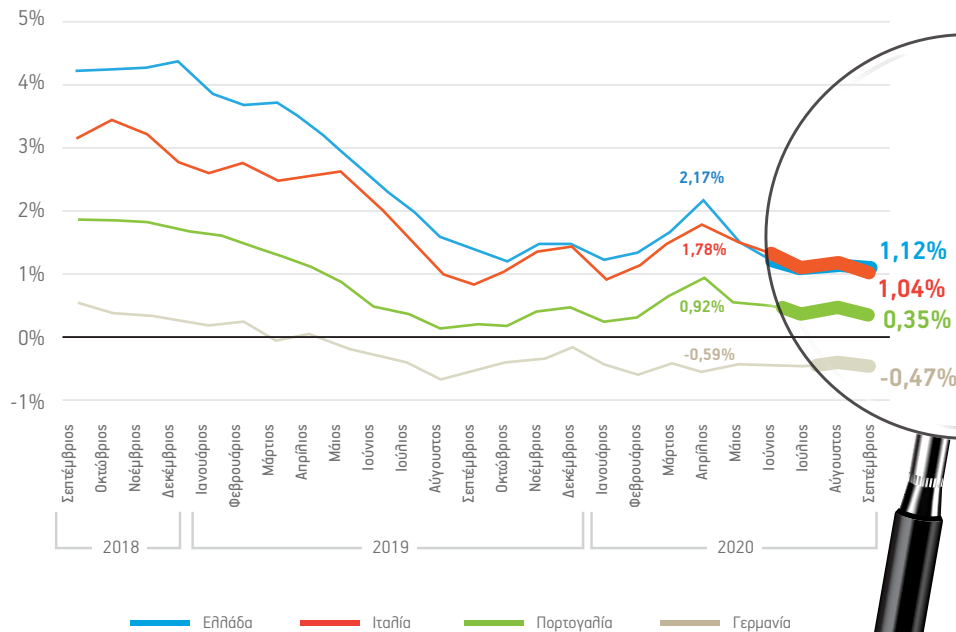
Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Σημ. Οι ρυθμοί προκύπτουν από τις μεταβολές των υπολοίπων διορθωμένες για τις διαγραφές δανείων, απομειώσεις αξίας χρεογράφων, συναλλαγματικές διαφορές και αναστασιμότητες

Αποδόσεις Ομολόγων

Οι ευνοϊκές συνθήκες στις αγορές των ελληνικών ομολόγων εξακολουθούν να υφίστανται, παρά την άνοδο που παρουσιάστηκε τον Απρίλιο, η οποία αποδίδεται στη διεθνή ανησυχία για τις οικονομικές επιπτώσεις της πανδημίας και η οποία επηρέασε το σύνολο σχεδόν των ευρωπαϊκών τίτλων. Οι αποδόσεις έχουν πλέον εξομαλυνθεί παρουσιάζοντας ιστορικά χαμηλά επιτόκια συνεπικουρούμενες από τις αγορές ομολόγων (χωρών-μελών της Ευρωζώνης) από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Σημειώνεται ότι τις αρχές Σεπτεμβρίου η ελληνική Κυβέρνηση, προχώρησε σε επανέκδοση δεκαετούς ομολόγου, με την οποία άντλησε €2,5 δισ. με επιτόκιο 1,23%. Έκτοτε η απόδοση έχει υποχωρήσει ακόμα χαμηλότερα (περί το 1,1%) το οποίο αποτελεί σαφής ένδειξη ότι υπάρχει ρευστότητα στις διεθνείς αγορές και ότι διατηρείται η ζήτηση για τα Ελληνικά ομόλογα.

Διάγραμμα 13: Απόδοση 10ετών ομολόγων του Δημοσίου.

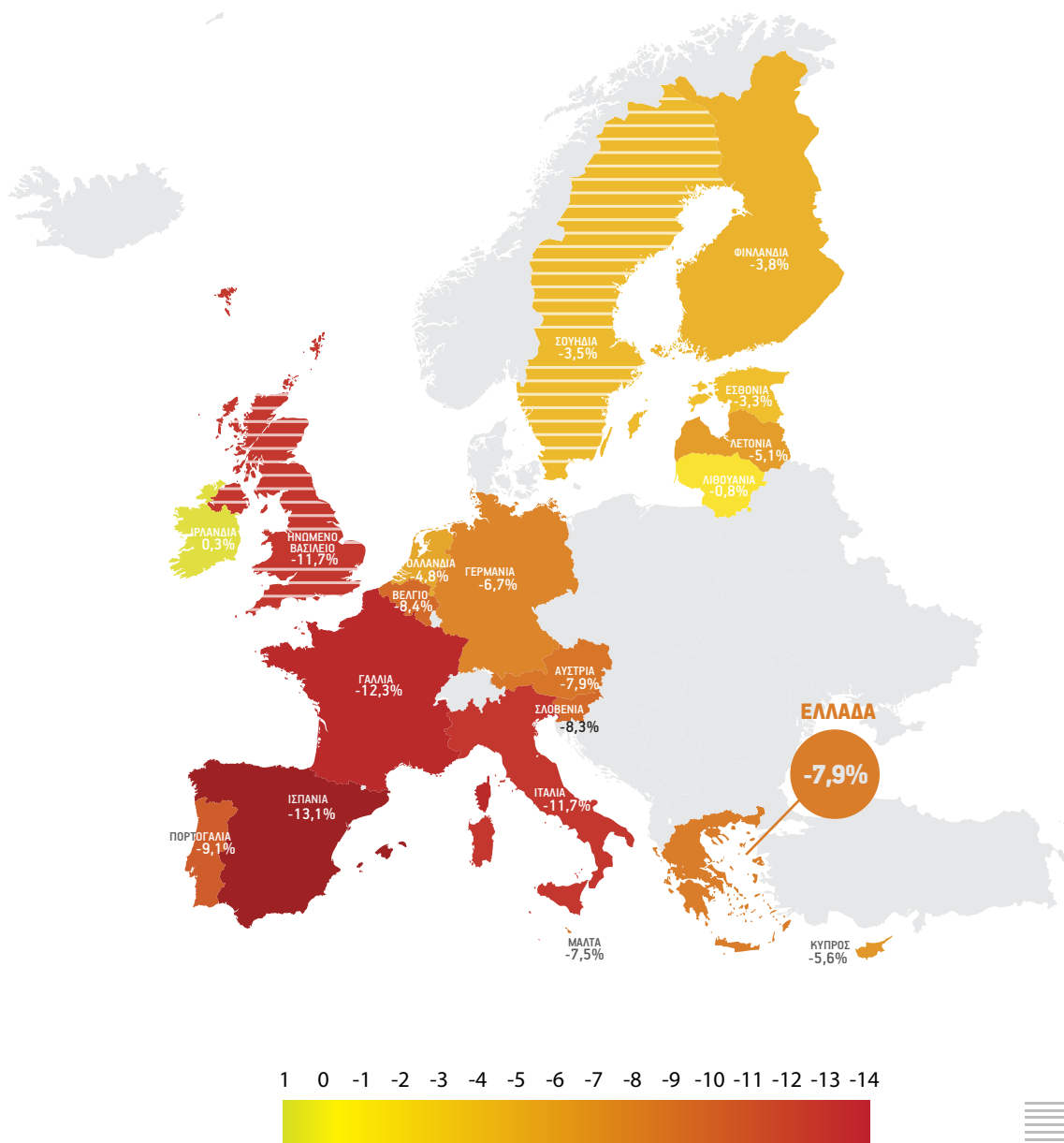

Πηγή: Bloomberg

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Μεταβολή ΑΕΠ Α' εξαμήνου 2020

Οικονομίες της ευρωζώνης (για αυτές που υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία),
καθώς και στο Ηνωμένο Βασίλειο και στη Σουηδία.

Μ.Ο. Ευρωζώνης

-9%

εκτός
Ευρωζώνης